

Mesilasema tõuliste omaduste tähtsusest mesilasperes

Kokkuvõte Mai Endla ettekandest Otepää mesinike õppusel 12. juulil 2008.a.

Lektorileping PR-4-1.5-46

Mesinduspäev toimus Eesti mesindusprogrammi raames, mida toetab Euroopa Liit

Mesilasema tootlikkuse ja arenemise määravad ema tõuomadused. Normaalses peres on kümnete tuhandete töomesilaste ja sadade leskede hulgas vaid üks mesilasema. Tänapäevase loengu teemana püüame selgitada töomesilaste ja mesilasema erinevusi ja nende tekkepõhjuseid. Töomesilane ja ema arenevad ühesugustest viljastatud munadest, kuid valmikutel on ca. 50 morfoloogilist erinevust. Miks?

Mesilasema kõige olulisem erinevus on see, et tal on hästi arenenud munasari, mille ööpäevane tootlikkus võib ületada mesilasema kehakaalu (üle 2000 muna võib kaaluda üle 200mg.). Spermahoidla, mis on arenenud ainult mesilasemal, võib sisaldada kuni 20 miljonit spermatoosoidi. Muna, mille mesilasema muneb töölikkannu või emakuppu, viljastatakse munemise momendil (lesekanu munedes spermatoosid ei välju ja muna jääb viljastamata).

Põhitegur, miks munast areneb mesilasema, mitte töomesilane, on vagla toitmisel. Ammesilased, kes toidavad vaklu eritavad kahesugust toitepiima. Osa sellest on läbipaistev, veetaoline, osa aga hapupiima taoline ja sogane. Kumbagi komponenti antakse mesilasema vaglale vahekorras 1:1. Mida vanemad on amm-mesilased, seda suuremaks muutub läbipaistva komponendi ülekaal. Seepärast on emadekasvatamisel tähtis, et noori amm-mesilasi oleks küllaldaselt. Mesilasemaks kasvatatava vagla vananemisega tema söötmise sageneb. Nii söödetakse ühepäevast vakla tunnis 13, kahepäevast 16, ja kolmepäevast 25 korda. Vananedes suureneb ka toitmisel kestvus. Ühe mesilasema vakla toidetakse avashaudme perioodil 1600 korda, kusjuures üks amm-mesilane kulutab selleks 17 tundi. Iga emavagel tarvitab oma arenguks 1,5g. mesilasema toitepiima.

Töomesilase vagel tarvitab oma arenguks tunduvalt vähem toitu. Teda toidetakse vagla staadiumis 143 korda. Esimese nelja päeva jooksul areneb töomesilase vagel kiiremini kui mesilasema vagel, kuid juba nukkumise eel ületab ema vagla kaalu töomesilase vagla kaalu kahekordselt.

Mesilasema ei saa iseseisvalt ilma töomesilasteta elada. Väheste mesilastega (10-20 tk.) elab ema 10-15 päeva. Peres võib mesilasema elada kuni 5 aastat. Ema munemisvõimest sõltub pere tugevus. Kui ema muneb ööpäevas kuni 1000 muna on selle pere tugevus 3,5 – 4 kg. Kui ema muneb ööpäevas aga 2000 muna, võib pere tugevus olla 7,5-8kg. mesilasi.

Lisaks mesilasema arengule peatusin oma loengus ka mesilasemade vahetusele mesilasperedes, kunstperede moodustamisele. Põgusa ülevaate andsin ka kunstlikust emadekasvatusest ja emadekasvatusest sülemi ja ase-ema kuppudest. Küsimustele vastamise käigus rääkisin Eestis kasutatavatest tõugudest ning tõuemade saamise võimalustest.

Mai Endla